

Izvještaj o podmorskom arheološkom istraživanju luke Hvar - 3. kampanja -

Autor: Eduard Visković, dipl. arheolog

Hvar, studeni 2023.

**Izvještaj o podmorskom arheološkom istraživanju luke
Hvar**

Hvar, studeni 2023.

Predmet: Podmorsko arheološko istraživanje luke Hvar

Županija: Splitsko - Dalmatinska

Mjesto: Hvar

Lokalitet: Luka Hvar

Klasa: UP/I 612-07/22-02/0410

Ur broj: 532-05-02-15/16-22-6

Rješenje izdano: 30. kolovoza 2022. godine

Investitor: Grad Hvar, Županija Splitsko-Dalmatinska

Nadležni konzervatori: Saša Denegri i Silva Kukoč, viši stručni savjetnici

Izvođač istraživanja: Kantharos d.o.o.

Voditelj arheološkog istraživanja: Eduard Visković

Fotodokumentacija: Eduard Visković

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA

Uprava za zaštitu kulturne baštine
Konzervatorski odjel u Splitu
KLASA: UP/I -612-07/23-02/0461
URBROJ: 532-05-02-15/16-23-6
Split, 30. kolovoza 2023. godine

Ministarstvo kulture i medija, Konzervatorski odjel u Splitu OIB: 37836302645, na temelju članka 47. i 49. u svezi s člankom 6. stavkom 1. točka 9. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03, 100/4, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14), članka 5. Pravilnika o arheološkim istraživanjima (NN 102/10), te članka 13. stavka 2. i 4. i članka 31. stavka 3. i 5. Pomorskog zakonika (NN 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13 i 26/15), rješavajući zahtjev tvrtke Kantharos d.o.o. u predmetu izdavanja odobrenja za podvodno arheološko istraživanje u luci grada Hvara 43°10'16.0" N i 16°26'24.1 E i Starogradskom zaljevu 43.184588 N, 16.594943E, donosi

RJEŠENJE

1. Izdaje se odobrenje tvrtki Kantharos d.o.o. OIB: 89143980426 za obavljanje podvodnog arheološkog istraživanja u luci grada Hvara 43°10'16.0" N i 16°26'24.1 E i Starogradskom zaljevu 43.184588 N, 16.594943E.
2. Podvodno arheološko istraživanje u trajanju od 10 dana obaviti će se, ovisno o vremenskim prilikama u razdoblju od 1. studenoga do 15. prosinca 2023. godine.
3. Za stručnog voditelja arheoloških istraživanja iz točke 1. izreke ovog rješenja određuje se dipl.arheolog Eduard Visković.
4. Arheološka istraživanja izvest će se na površini od 5 ha.
5. Tijekom predmetnih radova koristiti će se plovila registarskih oznaka Hv 110
6. Za radove iz točke 1. ovog rješenja financije je osigurala je županije Splitsko-dalmatinska.
7. Arheološka istraživanja iz točke 1. izreke ovog rješenja mogu se obaviti pod uvjetom:
 - da se radovi na arheološkim istraživanjima kulturnog sloja lokaliteta izvode isključivo ručnim iskopom, uz odgovarajuće mjere zaštite iskopanih i nađenih predmeta, te objekata in situ,
 - da stručni voditelj osigura provedbu arheoloških istraživanja sukladno čl. 10. i čl. 12. uvodno citiranog Pravilnika,
 - da se obavi privremena pohrana iskopanih i nađenih predmeta u Muzeju Hvarske baštine i Muzeju Staroga Grada, dok Ministarstvo kulture i medija na prijedlog Hrvatskog vijeća za kulturna dobra i Hrvatskog muzejskog vijeća ne donese odluku o trajnom smještaju nalaza u skladu s člankom 47. uvodno citiranog Zakona.

8. Arheološko istraživanje može započeti kad se osiguraju uvjeti naznačeni u točki 6. ovog rješenja te potrebna materijalna i tehnička sredstva za obavljanje radova.

9. Stručni voditelj odgovoran je za stručnost izvedbe arheoloških istraživanja u skladu sa standardima struke.

10. Stručni voditelj ili njegov zamjenik dužan je Konzervatorskom odjelu u Splitu bez odlaganja dostaviti pisano obrazloženje svake izmjene ili odstupanja od odobrenih istraživanja, sukladno čl. 11. uvodno citiranog Pravilnika,

11. Stručni voditelj dužan je osigurati konzervaciju nalazišta i nalaza sukladno čl. 15. uvodno citiranog Pravilnika,

12. Stručni voditelj arheoloških istraživanja dužan je u roku od 3 mjeseca od završetka istraživanja nadležnom tijelu, Konzervatorskom odjelu u Splitu dostaviti stručno izvješće, a Ministarstvu kulture i medija, Upravi za zaštitu kulturne baštine, Odjelu za arheologiju u Zagrebu skraćeno stručno izvješće o provedenim istraživanjima, sukladno članku 16. uvodno citiranog Pravilnika.

Obrazloženje

Tvrtka Kantharos d.o.o. podnijela je ovom Konzervatorskom odjelu zahtjev radi izdavanja odobrenja za obavljanje podvodnog arheološkog istraživanja i rekognosciranja u akvatoriju otoka Svetca 43.020458 N i 15.759863 E.

U zahtjevu su obrazloženi ciljevi i opseg radova, kao i uvjeti pod kojima će se radovi izvesti.

Za predmetna arheološka istraživanja osigurana su financijska sredstva od strane Ministarstva kulture i medija i Grada Komiže.

U provedenom postupku utvrđeno je da podnositelj zahtjeva zadovoljava uvjete propisane člankom 47. stavkom 2. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i Pravilnikom o arheološkim istraživanjima te je stoga riješeno kao u izreci ovog rješenja.

Uputa o pravnom lijeku:

Protiv ovoga rješenja može se izjaviti žalba Povjerenstvu za žalbe Ministarstva kulture i medija RH u roku od 15 dana od primitka rješenja. Žalba se predaje ili šalje poštom preporučeno Ministarstvu kulture, a može se izjaviti i u zapisnik.

Stranke imaju pravo odreći se prava na žalbu od dana primitka prvostupanjskog rješenja do dana isteka roka za izjavljivanje žalbe.

Na žalbu se sukladno članku 9. stavku 2. točka 29. Zakona o upravnim pristojbama dobara („Narodne novine“ br. 115/16) ne plaća upravna pristojba.

Po ovlašti ministricе:
Pročelnik a:
[Signature]
Dr.sc. Radoslav Bužančić

Dostaviti:

1. Kantharos d.o.o. Ive Roića 61, Hvar - *AR*
2. Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, Uprava sigurnosti plovidbe, Prislavlje 14, 10000 Zagreb
3. Lučka kapetanija Split, Obala Lazareta 1, Split
4. Ministarstvo obrane, Trg kralja Petra Krešimira IV 1, 10000 Zagreb
5. Ministarstvo unutarnjih poslova, Pomorska policija Split
6. Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Odjel za arheologiju, Runjaninova 2, Zagreb
7. Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Služba za inspekcijske poslove zaštite kulturne baštine, Runjaninova 2, Zagreb
8. Pismohrana

UVOD

Tijekom 2023. godine Grad Hvar je putem natječaja za financiranje projekata iz područja razvoja, zaštite i valorizacije pomorske baštine na području Splitsko - dalmatinske županije za 2023. godinu dobio određena sredstva za podmorsko istraživanje luke grada Hvara koja se nalazi u obuhvatu kulturno - povijesne cjeline grada Hvara, u zoni obuhvata A. Istraživanja su obavljena prema rješenju nadležnog konzervatorskog odjela u Splitu (Klasa: UP/I 612-07/23-02/0461, Urbroj: 532-05-02-15/16-26-6, izdanom dana 30. kolovoza 2023. godine. Podvodno arheološko istraživanje izvedeno je u studenom 2023. godine u ukupnom trajanju od 4 radna dana pod vodstvom diplomiranog arheologa Eduarda Viskovića iz tvrtke Kantharos d.o.o. Zamjenica voditelja bila je Tea Katunarić Kirjakov, a u stručnoj ekipi bio je još Robert Schnitzer iz ronilačkog centra Aqualis Hvar. Konzervatorski nadzor izvodio je nadležni konzervator Saša Denegri iz KO Split.

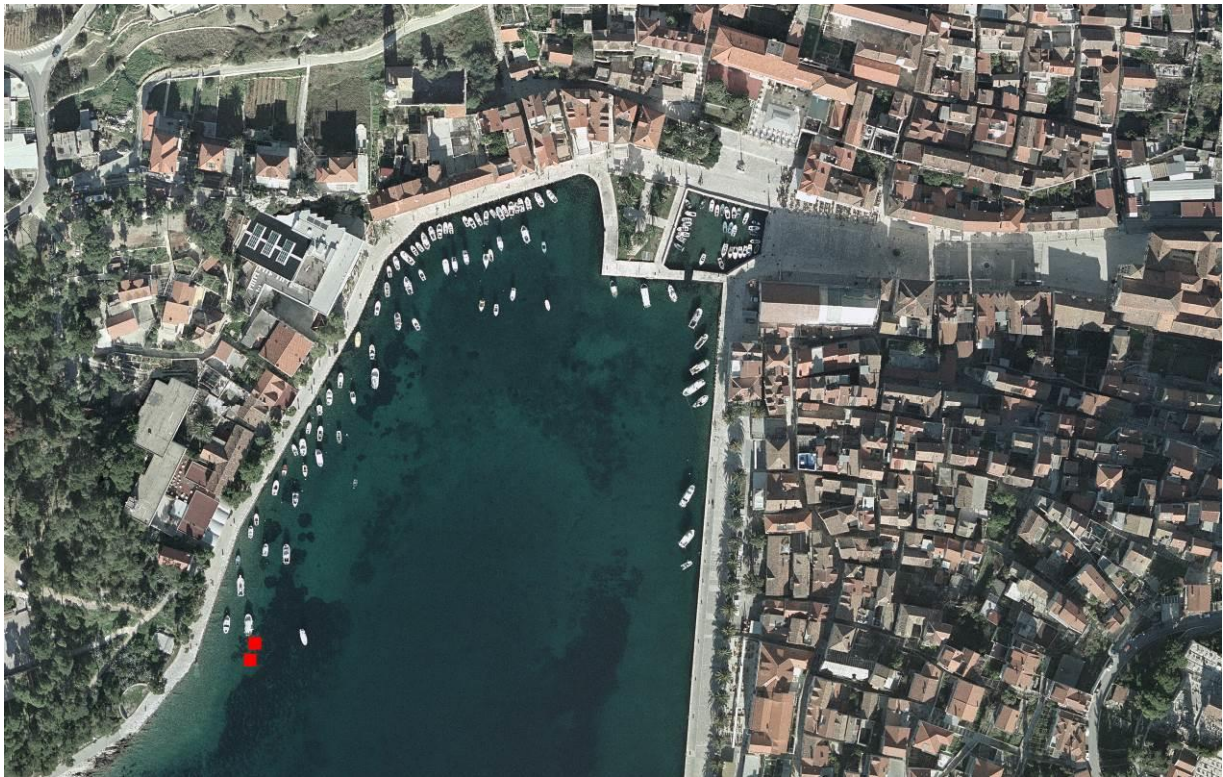
PREDMET ISTRAŽIVANJA

Predmet podvodnih arheoloških istraživanja je luka grada Hvara i njezina uža okolica. Ovo je treća kampanja arheoloških istraživanja luke Hvar. Prethodnih godina luka je detaljno rekognoscirana te su istražene dvije arheološke sonde na istočnoj strani. U samoj luci koja ima kontinuitet korištenja od preko 3000 godina, do sada nikad nisu obavljena sustavna podvodna arheološka istraživanja. Iz tog razloga nastao je ovaj projekt kojemu je cilj detaljno rekognoscirati i pregledati podmorje luke grada Hvara te s obzirom na pronađene površinske nalaze, sljedećih godina sondažno istražiti pozicije koje se pregledom pokazuju perspektivne, s obzirom da je riječ o jednom od arheološki najzanimljivijih područja za obavljanje podvodnih arheoloških istraživanja na istočnoj obali Jadrana.

Podvodnim arheološkim istraživanjima u 2022. godini podmorje Hvarske luke istraženo je u dvije arheološke sonde koje nisu u potpunosti ispunile očekivanja istraživača. Novovjekovni sloj ispred Arsenala je neočekivane debljine pa bi za istraživanje na tom mjestu bilo potrebno puno više vremena i financijskih sredstava. Sonda u Mandraču je dala očekivane rezultate, ali za opsežnija istraživanja bilo bi potrebno više vremena.

U ovoj kampanji istražene su dvije sonde 2 x 2 metra na zapadnom dijelu luke, ispred uređene mletačke obale iz 16. stoljeća i lokacije koja je registrirana kao potencijalno nalazište tijekom izgradnje kanalizacijskog sustava 2005. godine.

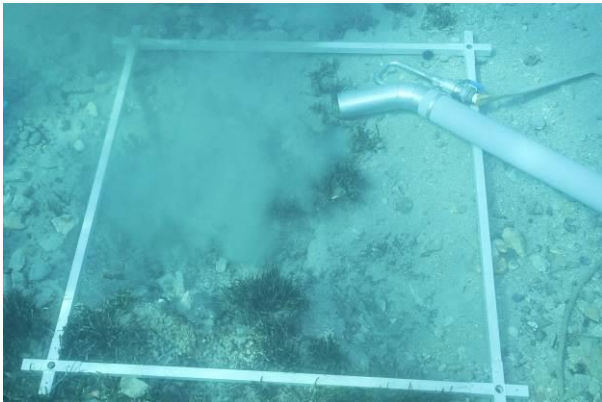
Arheološko istraživanje luke u Hvaru započelo je 20.11.2023 godine s 3 ronjoca (Slika 1).

Slika 1. Položaji istraživanja

SONDA 1

Sonda 1 otvorena je jugoistočno od crkve Zvijezda mora, na dubini od 4 metra. Sonda je na ovom mjestu otvorena zbog središnje lokacije na sidrišnom dijelu luke Hvar. Naime, kako je u prošlosti plovidba ovisila o povoljnim vremenskim prilikama, uglavnom se plovilo ljeti. U Hvaru je ljeti najopasniji vjetar tramuntana sa zapada, tako je najsigurnije mjesto u luci zapadna obala. Otvorena je sonda veličine 2 x 2 metra smjera pružanja S - J. Ova sonda je istražena do dubine od 50 cm. U sondi je pronađena velika količina kasnoantičke transportne keramike, amfora i djelova pitosa te dijelovi kuhinjske keramike, vrčevi i šalice. Iznimni su nalazi gotovo cijele sačuvane lucerne sjevernoafričkog podrijetla te manji vrč .

Slika 2. Sonda 1 tijekom istraživanja

Slika 3. Sonda 1 na kraju istraživanja

Slika 4. Rad u Sondi 1.

Slika 5. Lucerna

Slika 6. Kasnoantički vrč

Slika 7. Lucerna

SONDA 2

Sonda 2 smještena je dva metra južnije od Sonde 1. Otvorena je sonda veličine 2 x 2 metra smjera pružanja S - J. Ova sonda je istražena do dubine od 70 cm. U sondi je pronađena velika količina kasnoantičke transportne keramike, amfora i djelova pitosa te dijelovi kuhinjske keramike, vrčevi i šalice. U ovoj sondi ističu se kasnoantičke globularne amfore tipa LR2 koje se datiraju od 4. do 6. stoljeća i potječu iz istočnomediteranskih radionica.

Slika 8. Sonda 2

Slika 8. Sonda 2

Slika 9. LR2 amfora

Slika 10. LR2 amfora

POKRETNI ARHEOLOŠKI MATERIJAL

Prilikom arheoloških istraživanja pronađena su 93 ulomka keramike. Relevantan arheološki materijal pronađen je u obje sonde. Većina materijala može se datirati u razdoblje od 4. do 6. stoljeća, uz iznimne nalaze gravirane keramike 16. stoljeća.

Izdvajaju se ulomci sjevernoafričkih cilindričnih amfora, ulomci istočnomediteranskih globularnih amfora tipa LR2, ulomci kuhinjske keramike afričkog tipa i ulomci pitosa. Ovdje je riječ o keramici iz broskog inventara, a ne o broskom teretu.

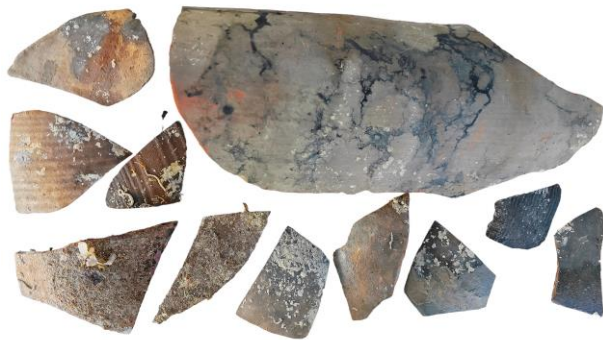
Najzanimljiviji nalazi su dva predmeta. Jedan je gotovo cjelovita lucerna afričkog tipa s kraja 4. ili početka 5. stoljeća sa reljefnim otiskom konja u trku na disku. Drugi predmet je cjeloviti vrčić manjih dimenzija (Slika 14). Oba predmeta pronađena su u Sondi 1.

Slika 11. Sonda 1

Slika 12. Sonda 1

Slika 13. Sonda 1

Slika 14. Sonda 1

Slika 15. Sonda 2

Slika 16. Sonda 2

Slika 17. Sonda 2

Slika 18. Sonda 2

ZAKLJUČAK

Podvodnim arheološkim istraživanjima podmorja Hvarske luke u ovoj godini istražene su dvije arheološke sonde koje su dale vrlo zanimljive rezultate. Ovaj dio hvarske luke je staro antičko i srednjovjekovno sidrište za brodove koji prolaze ili dolaze u Hvar. Vrlo je sigurno od ljetnih zapadnih vjetrova i oluja te je očekivano u ovom dijelu luke pronaći antičke i srednjovjekovne nalaze.

U dvije istražene sonde pronađena je velika količina keramičkog pokretnog arheološkog materijala koja nam govori o kontinuitetu korištenja ovog prostora od antike do modernog doba. Pronađeni arheološki nalazi ukazuju na intenzivno korištenje luke pogotovo u razdoblju od 4. do 6. stoljeća.

Predlažemo nastavak istraživanja ovog dijela luke, jer i sam početak ukazuje na potencijalno vrlo bogato nalazište.